# अटल पेन्शन योजना (APY)

**संपूर्ण माहिती मार्गदर्शक • पात्रता • योगदान • अर्ज प्रक्रिया • फायदे**

ही माहिती 19 ऑगस्ट 2026 रोजी उपलब्ध अधिकृत PFRDA / Jan Suraksha माहितीनुसार तयार केली आहे.

## 1. अटल पेन्शन योजना नेमकी काय आहे?

अटल पेन्शन योजना (APY) ही भारत सरकारची voluntary, contribution-based pension scheme आहे. या योजनेचा उद्देश विशेषतः असंघटित क्षेत्रातील कामगारांसह भारतीय नागरिकांना वृद्धापकाळात नियमित उत्पन्नाची तरतूद उपलब्ध करून देणे हा आहे.

APY मध्ये सहभागी व्यक्ती वयाच्या 60 वर्षांपर्यंत ठरावीक योगदान भरते. निवडलेल्या pension slab नुसार 60 वर्षांनंतर ₹1,000, ₹2,000, ₹3,000, ₹4,000 किंवा ₹5,000 इतकी किमान हमी असलेली मासिक पेन्शन मिळते.

## 2. APY चे तीन प्रमुख फायदे

- सदस्याला 60 वर्षांनंतर निवडलेल्या slab नुसार सरकारकडून हमी असलेली किमान मासिक पेन्शन मिळते.
- सदस्याच्या मृत्यूनंतर त्याच्या/तिच्या spouse ला त्याच रकमेची मासिक पेन्शन मिळते, spouse च्या मृत्यूपर्यंत.
- सदस्य आणि spouse दोघांच्या मृत्यूनंतर nominee ला 60 वर्षांपर्यंत जमा झालेला pension wealth / corpus परत मिळतो.

## 3. पात्रता (Eligibility)

- अर्जदार भारताचा नागरिक असणे आवश्यक आहे.
- वय 18 ते 40 वर्षांच्या दरम्यान असावे. 40वे वर्ष पूर्ण होण्यापूर्वीच प्रवेश करता येतो.
- Savings Bank Account किंवा Post Office Savings Bank Account असणे आवश्यक आहे.
- 1 ऑक्टोबर 2022 पासून जो व्यक्ती income-tax payer आहे किंवा त्या तारखेपासून/अर्जाच्या तारखेला income-tax payer राहिला आहे, तो नवीन APY account उघडू शकत नाही.
- ज्याचे उत्पन्न taxable bracket मध्ये नाही, तो इतर पात्रता पूर्ण करत असल्यास APY साठी पात्र असू शकतो.
- सरकारी कर्मचारी, PSU कर्मचारी किंवा NPS subscriber असला तरी इतर पात्रता पूर्ण असल्यास APY मध्ये सहभागी होऊ शकतो.
- NRI देखील मूलभूत पात्रता पूर्ण करत असल्यास APY account उघडू शकतो.

## 4. कोणाला नवीन APY account उघडता येत नाही?

अर्जाच्या वेळी income-tax payer असलेली व्यक्ती नवीन APY account उघडू शकत नाही. तथापि, 30 सप्टेंबर 2022 पर्यंत आधीच APY मध्ये सहभागी झालेल्या व्यक्तींना त्यांच्या income-tax payer status मुळे existing account बंद करण्याची गरज नाही. तसेच, APY मध्ये सहभागी झाल्यानंतर पुढे जाऊन एखादी व्यक्ती income-tax payer झाली तरी account सुरू ठेवता येतो.

## 5. किती पेन्शन निवडता येते?

| निवडलेली पेन्शन | 60 वर्षांनंतर मासिक किमान पेन्शन |
|---|---|
| ₹1,000 | ₹1,000 |
| ₹2,000 | ₹2,000 |
| ₹3,000 | ₹3,000 |
| ₹4,000 | ₹4,000 |
| ₹5,000 | ₹5,000 |

## 6. वयानुसार ₹5,000 पेन्शनसाठी मासिक योगदान

खालील तक्ता Monthly contribution साठी आहे. अधिकृत APY contribution table मध्ये वय, निवडलेली पेन्शन आणि contribution frequency यानुसार रक्कम बदलते. उदाहरणार्थ, 30 वर्षांच्या व्यक्तीसाठी ₹5,000 पेन्शन slab चे monthly contribution ₹577 आहे.

| प्रवेशाचे वय | ₹5,000 पेन्शनसाठी मासिक योगदान |
|---|---|
| 18 | ₹210 |
| 19 | ₹228 |
| 20 | ₹248 |
| 21 | ₹269 |
| 22 | ₹292 |
| 23 | ₹318 |
| 24 | ₹346 |
| 25 | ₹376 |
| 26 | ₹409 |
| 27 | ₹446 |
| 28 | ₹485 |
| 29 | ₹529 |
| 30 | ₹577 |
| 31 | ₹630 |
| 32 | ₹689 |
| 33 | ₹752 |
| 34 | ₹824 |
| 35 | ₹902 |
| 36 | ₹990 |
| 37 | ₹1,087 |
| 38 | ₹1,196 |
| 39 | ₹1,318 |
| 40 | ₹1,454 |

महत्त्वाचे उदाहरण: वय 30 वर्षे → ₹5,000 पेन्शनसाठी ₹577 प्रति महिना. ₹577 ÷ 30 ≈ ₹19.23 प्रति दिवस; त्यामुळे ‘दररोज सुमारे ₹19’ हा केवळ अंदाजे daily equivalent आहे. प्रत्यक्ष contribution auto-debit ने monthly/quarterly/half-yearly पद्धतीने होते.

## 7. सर्व pension slabs साठी वयानुसार मासिक योगदान

| वय | ₹1,000 | ₹2,000 | ₹3,000 | ₹4,000 | ₹5,000 |
|---|---|---|---|---|---|
| 18 | ₹42 | ₹84 | ₹126 | ₹168 | ₹210 |
| 19 | ₹46 | ₹92 | ₹138 | ₹183 | ₹228 |
| 20 | ₹50 | ₹100 | ₹150 | ₹198 | ₹248 |
| 21 | ₹54 | ₹108 | ₹162 | ₹215 | ₹269 |
| 22 | ₹59 | ₹117 | ₹177 | ₹234 | ₹292 |
| 23 | ₹64 | ₹127 | ₹192 | ₹254 | ₹318 |
| 24 | ₹70 | ₹139 | ₹208 | ₹277 | ₹346 |
| 25 | ₹76 | ₹151 | ₹226 | ₹301 | ₹376 |
| 26 | ₹82 | ₹164 | ₹246 | ₹327 | ₹409 |
| 27 | ₹90 | ₹178 | ₹268 | ₹356 | ₹446 |
| 28 | ₹97 | ₹194 | ₹292 | ₹388 | ₹485 |

| वय | ₹1,000 | ₹2,000 | ₹3,000 | ₹4,000 | ₹5,000 |
|---|---|---|---|---|---|
| 29 | ₹106 | ₹212 | ₹318 | ₹423 | ₹529 |
| 30 | ₹116 | ₹231 | ₹347 | ₹462 | ₹577 |
| 31 | ₹126 | ₹252 | ₹379 | ₹504 | ₹630 |
| 32 | ₹138 | ₹276 | ₹414 | ₹551 | ₹689 |
| 33 | ₹151 | ₹301 | ₹453 | ₹602 | ₹752 |
| 34 | ₹165 | ₹330 | ₹495 | ₹659 | ₹824 |
| 35 | ₹181 | ₹362 | ₹543 | ₹722 | ₹902 |
| 36 | ₹198 | ₹396 | ₹594 | ₹792 | ₹990 |
| 37 | ₹218 | ₹436 | ₹654 | ₹870 | ₹1,087 |
| 38 | ₹240 | ₹480 | ₹720 | ₹957 | ₹1,196 |
| 39 | ₹264 | ₹528 | ₹792 | ₹1,054 | ₹1,318 |
| 40 | ₹291 | ₹582 | ₹873 | ₹1,164 | ₹1,454 |

टीप: वरील रक्कमा monthly contribution आहेत. Quarterly किंवा half-yearly frequency निवडल्यास लागू contribution वेगळी असेल. अंतिम रक्कम account उघडताना अधिकृत APY contribution table / bank / post office कडून तपासावी.

## 8. अर्ज कसा करायचा?

1. तुमचे Savings Bank Account / Post Office Savings Bank Account असलेल्या bank branch किंवा post office मध्ये APY बद्दल अर्ज करा.

2. APY enrolment form भरा आणि pension slab (₹1,000 ते ₹5,000) निवडा.

3. Nominee details देणे आवश्यक आहे. विवाहित subscriber साठी spouse हा default nominee असतो; unmarried subscriber nominee निवडू शकतो.

4. Savings account मधून APY contribution auto-debit करण्याची परवानगी द्या.

5. Mobile number देणे उपयुक्त आहे, कारण account updates / alerts मिळू शकतात.

6. Aadhaar identification साठी वापरता येतो; enrolment वेळी न दिल्यास नंतर आवश्यक प्रक्रियेनुसार सादर करावा.

7. बँक/पोस्ट ऑफिसमार्फत account activate झाल्यानंतर PRAN आणि contribution details जतन करा.

## 9. Online अर्ज करता येतो का?

हो. PFRDA च्या माहितीनुसार e-APY द्वारे eligible व्यक्ती online enrolment करू शकते. Digital onboarding मध्ये Aadhaar-based details आणि e-sign सारख्या सुविधांचा वापर होऊ शकतो. याशिवाय पारंपरिक पद्धतीने bank branch / post office मधूनही enrolment करता येते.

## 10. Contribution किती वेळा भरायचे?

APY contribution Monthly, Quarterly किंवा Half-yearly frequency ने भरता येते. ही रक्कम savings bank account / post office savings bank account मधून auto-debit होते. Contribution frequency वर्षातून एकदा बदलण्याची सुविधा आहे.

## 11. Contribution उशिरा भरल्यास काय होते?

Due date ला account मध्ये पुरेशी शिल्लक नसल्यास contribution default होऊ शकते. नंतर overdue contribution सोबत लागू overdue interest भरून account regularize करता येतो. PFRDA FAQ नुसार प्रत्येक delayed monthly contribution वर ₹100 किंवा त्याच्या भागामागे दर महिन्याला ₹1 overdue interest आकारले जाते.

फक्त काही काळ contribution न भरल्यामुळे APY account आपोआप बंद होत नाही; overdue contribution आणि लागू interest भरून तो regularize करता येतो.

## 12. Subscriber चा मृत्यू 60 वर्षांपूर्वी झाल्यास

Subscriber चा 60 वर्षांपूर्वी मृत्यू झाल्यास spouse कडे दोन प्रमुख पर्याय असतात: (1) मूळ subscriber 60 वर्षांचा झाला असता त्या वेळेपर्यंत APY contribution सुरू ठेवून नंतर lifelong pension घेणे, किंवा (2) लागू नियमांनुसार accumulated corpus spouse / nominee ला परत मिळणे.

## 13. Subscriber आणि spouse दोघांच्या मृत्यूनंतर

दोघांच्या मृत्यूनंतर nominee ला subscriber ने 60 वर्षांपर्यंत जमा केलेला pension wealth / corpus परत मिळतो.

## 14. 60 वर्षांपूर्वी APY बंद करता येते का?

हो. Voluntary exit before 60 permitted आहे. अशा वेळी subscriber ला त्याने भरलेल्या contribution सोबत त्यावर मिळालेला accrued income, लागू account maintenance charges वजा करून, परत मिळतो. मात्र 60 वर्षांपर्यंत योगदान सुरू ठेवून योजनेचे guaranteed pension benefits घेणे हे योजनेचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.

## 15. Pension amount बदलता येतो का?

हो. Accumulation phase मध्ये pension amount upgrade किंवा downgrade करण्याची सुविधा आहे. PFRDA FAQ नुसार हे वर्षातून एकदा करता येते. लागू नियमांनुसार ₹50 fee आकारली जाऊ शकते.

## 16. Tax आणि APY

PFRDA च्या FAQ नुसार APY ला NPS अंतर्गत लागू असलेले tax benefits लागू होतात; मात्र नवीन tax regime निवडणाऱ्या व्यक्तींनी त्या regime मधील लागू तरतुदी स्वतंत्रपणे तपासाव्यात. Tax treatment बदलू शकते, त्यामुळे tax filing साठी अधिकृत Income Tax guidance / tax professional चा सल्ला घ्यावा.

## 17. महत्त्वाच्या गोष्टी एका नजरेत

- प्रवेश वय: 18 ते 40 वर्षे
- Savings Bank / Post Office Savings Bank Account: आवश्यक
- नवीन अर्जदार income-tax payer नसावा
- पेन्शन पर्याय: ₹1,000 / ₹2,000 / ₹3,000 / ₹4,000 / ₹5,000 प्रति महिना
- पेन्शन सुरू: वय 60 नंतर
- Contribution frequency: Monthly / Quarterly / Half-yearly
- Nominee details: आवश्यक

- एक व्यक्ती: एक APY account
- Spouse: subscriber च्या मृत्यूनंतर समान pension, नियमांनुसार
- Nominee: subscriber आणि spouse दोघांच्या मृत्यूनंतर pension wealth / corpus

## 18. 30 वर्षांच्या व्यक्तीचे उदाहरण

समजा एखाद्या व्यक्तीचे वय 30 वर्षे आहे आणि तिला 60 वर्षांनंतर ₹5,000 मासिक किमान पेन्शन हवी आहे. अधिकृत APY contribution table नुसार तिचे monthly contribution ₹577 आहे. ₹577 ही प्रत्यक्ष monthly auto-debit रक्कम आहे; ₹19 प्रतिदिन हा फक्त समजण्यासाठी केलेला अंदाजे हिशोब आहे.

## 19. अधिकृत माहिती आणि पडताळणी

योजनेच्या नियमांमध्ये बदल होऊ शकतात. अर्ज करण्यापूर्वी PFRDA किंवा Jan Suraksha च्या अधिकृत स्रोतांवरील नवीनतम माहिती तपासा.

*अधिकृत स्रोत: Pension Fund Regulatory and Development Authority (PFRDA) — Atal Pension Yojana FAQ आणि Scheme page.*

*अधिकृत स्रोत: Jan Suraksha — Atal Pension Yojana scheme details / application form.*

*PFRDA APY prospective subscriber helpline: 1800-110-069*

*PFRDA/CRA existing subscriber helpline: 1800-889-1030*

**Disclaimer: हा दस्तऐवज माहिती व जनजागृतीसाठी आहे. आर्थिक/करविषयक निर्णय घेण्यापूर्वी अधिकृत सरकारी स्रोत आणि संबंधित bank/post office कडून ताजी माहिती पडताळा.**